

Novi svetski monetarni sistemi

Kraj hegemonije dolara? / Bernard Štajner

Oko četiri biliona US-dolara toksičnih papira lagerovano je u trezorima banaka širom sveta. Znak, koliko daleko je već uznapredovao proces odumiranja novca. Rešenje ovog problema će, otvoreno ili skriveno, biti podmetnuto poreskom obvezniku, tako kaže Bernard Štajner. Da se pokazuju duboke promene svetskog monetarnog sistema, jasno je, takođe svima na vrhu G-20 održanom aprila meseca u Londonu. Novi monetarni sistemi, nezavisno od dolara, su u pripremi.

U privrednom procesu novac mora, tako govori Rudolf Štajner u 'Nacionalno-ekonomskom kursu' (GA 340), da metamorfozira, mora da stari. Ako ovih dana međunarodni monetarni fond (MMF) objavljuje, da se količina od četiri biliona US-dolara toksičnih papira nalazi u trezorima banaka, može nam biti jasno, koliko je već daleko uznapredovao proces odumiranja novca. Mi bismo Rudolfa Štajnera sasvim pogrešno razumeli, ako bismo njegova izvođenja o novcu shvatili kao neku utopiju; on opisuje samo procese koji se izvršavaju u stvarnosti.

Na račun poreskog obveznika

Novac zaista 'umire', dok struji kroz privredu, samo se mi ljudi, iz različitih razloga, protivimo da vodimo dovoljno računa o ovoj činjenici. Šta bi bilo rešenje? U današnje vreme se taj problem svaljuje na poreskog obveznika. Ovo se dešava ili otvoreno, kao u Švajcarskoj, gde je država preuzela loše kredite UBS-a u vrednosti od cirka 60 milijardi franaka preko SNB-StabFund (jedan ogrankak švajcarske nacionalne banke), ili češće skriveno, kao u USA, gde plan ministra finansija Timotija Gajtnera predviđa, da jedno javno-privatno 'partnerstvo' (države i investitora) otkupi od banaka obezvređene papire, uz dogovor, ako nastanu gubici, teret pre svih nose poreski obveznici, naprotiv dobitke na prvom mestu dobijaju investitori. Ova činjenica, zajedno sa promenom knjigovođstvenih pravila, koja omogućavaju bankama, da sakriju delove svojih bilansa, dozvolili su od nedavno da u USA ponovo skoče akcije banaka.

'Novi Bretton Woods'

Kada se početkom aprila održao sastanak na vrhu G-20 u Londonu, svi su u osnovi bili saglasni, da moraju da dođu duboke promene svetskog monetarnog sistema i da nastaje jedan 'novi Bretton Woods'. Kada su se pre 65 godina u julu 1944. god. srele u Bretton Woodsu privredne delegacije saveznika, interesi ova glavna aktera su bili još daleko jedan od drugog. Velika Britanija, koju je zastupao Džon Majnard Kejns (John

Maynard Keynes), predložila je jedinstveno obračunavanje vezano za zlato, tzv. 'bancor', čije izdavanje bi bilo vezano za zlatne zalihe pojedinih zemalja, ali koji ne bi mogao ponovo natrag da bude zamenjen u zlato. Amerikanci naprotiv, koji su tada posedovali najveću zalihu zlata na svetu, hteli su jednu monetu koja je sasvim vezana za zlato – time se implicitno mislilo na US-dolar. USA su uspele, dolar je postao vodeća moneta – opremljena privilegijom neograničenog crpljenja novca. To je ona privilegija koja je omogućila USA, da izgrade i zadrže svoju vojnu premoć u svetu, time što su svoje ratove finansirale preko drugih zemalja.

Sada, posle skoro 66 godina, sve ukazuje na to, da se ovaj sistem primakao svom kraju. Rusija i Kina su se nedavno oglasile u vezi sa novim monetarnim sistemom, koji nije vezan za dolar. U tom smislu je vredna pomena upravo objavljena publikacija šefa kineske centralne banke Zhou Xiaochuana sa naslovom 'Reforma međunarodnog monetarnog sistema'. On žali, što u Bretton Woodsu Kejns nije mogao da se probije sa svojim predlogom. Kejns je htio da se takođe novac poverilaca optereti s nekim porezom, tzv. 'Carrying Cost', da bi se izravnale neravnoteže platnog bilansa. Ovaj predlog je išao na to, da novac ne može uvek dalje da raste, nego da ciljano takođe izgubi na vrednosti. Kao što je i u organskom svetu neko starenje povezano sa skupljanjem.

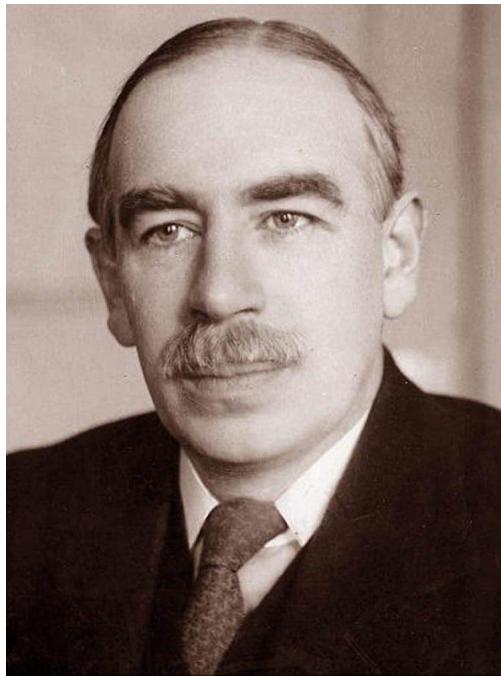
Novac koji stari

Pa da li impulsi za 'novac koji stari' dolaze sa Istoka? Kina sada može sebi da priušti to, da daje predloge: U sadašnjici se tri najveće i najzdravije banke na svetu nalaze u Kini. Ta pojačana kineska samosvest dolazi takođe do izraza u nizu trgovinskih sporazuma, koje je Kina postigla sa afričkim i južnoameričkim zemljama. Ali, ne traže samo Rusija i Kina puteve, da smanje svoju zavisnost od monetarnog sistema kojim vlada USA. Nedavno se u Venecueli šest latinoameričkih zemalja dogovorilo, da od 1. januara 2010. puste u promet novo jedinstveno obračunavanje, nazvano 'sucre'. Kako je saopštio venecuelanski predsednik Hugo Čaves, sucre će najpre biti u prometu kao virtualna moneta. Za budućnost je pak planirano prebacivanje na monetu sa punom vrednošću, tako da bi se moglo oslobođiti prinudne diktature dolara. Ovde euro važi kao uzor, koji je najpre počeo virtualno, da bi zatim postao moneta sa punom vrednošću. Razgovara se takođe i o nekoj daljoj kopiji eura, 'ameru'. Tako kako u sadašnjici izgleda razvoj, mogla bi posle 66 godina da bude skinuta hegemonija dolara. ■

Preveo S. N.

Monetarna konferencija u Bretton Woodsu 1944. godine

John Maynard Keynes (1883-1946)